

אָב הַרְחֵמִים הוּא יִרְחֵם עִם עַמּוּסִים וַיִּזְכּוֹר בְּרִית אֲיָתָנִים.
וַיִּצִל נַפְשׁוֹתֵינוּ מִן הַשְּׁעוֹת הָרָעוֹת...

פרשיית השבוע

מגזין להגות והסברה יהודית

הגיליון מוקדש בכאב רב לעילוי-נשמתו של מורי-חמי, לב רחום וחונן, אהב את התורה בכל ליבו, נפשו ומאודו, הרב יוסף ב"ר אברהם ז"ל, אותו אהבתי בכל ליבי. ת. נ. צ. ב. ה.

שמיני

תשפ"ה

גיליון מס'

734

תמ"א 39

1.

מתחילים 'ברגל ימין'.

וַיִּקְרָא מֹשֶׁה אֶל מִיִּשְׁאֵל וְאֶל אֶלְצָפָן... וַיֹּאמֶר
אֲלֵהֶם קִרְבוּ עִזָּאוֹ אֶת אֲחֵיכֶם מֵאֵת פְּנֵי הַקֹּדֶשׁ אֶל
מַחֲוֶץ לַמִּזְבֵּחַ (ויקרא י, ד)

באחד מדרשותיו הפיק מפיו פה מפיך מרגליות, רבה של תל-אביב הגאון רבי יצחק-ידידיה פרנקל זצ"ל, רעיון נאה (ספר 'למדתי ממנו'):

הן ידועה היא תמיהתו של ה'פני' הושע' בסוגיית חנוכה (גמרא שבת כא, ב): מדוע היה צורך כלל בפך השמן הטהור, לשמו נעשה הנס; כלום לא היה אפשר להדליק בזה שנשטמא בידי היוונים, שהרי כלל נקוט הוא בידינו כי 'טומאה הותרה בציבור'! (גמרא יומא ח, ב)

יישב על כך מרן המהר"ם שפירא מלובלין: בשעה שבאים לחנוך את העבודה - לא ניתן לחנוכה על בסיס מצב של "בדיעבד"!

ותלמידו, רבה של תל-אביב, תמך יסוד זה בדברי ה'דעת זקנים' בפרשתנו שהסביר מדוע לא נטמאו אלעזר ואיתמר לאחיהם בעוד ההלכה קובעת כי 'כהן הדיוט' נטמא לקרוביו. אלא משום שבאותו היום נמשחו לכהונה - ולכן חשובים היו כ'כהנים גדולים' ולא יכלו היו להיטמא לקרוביהם. היינו, שיום חנוכת

המילואים הינו יום הצבת ה'יסודות' ולא ייתכנו במצב של "טומאה"!

ונראה לתת בעצם הדברים - טעם, ולשפוך תבלין מתוק על הדברים: הן מהי באמת הסיבה בעטיה בחינוך לא די ב'הותרה' ויש צורך במתן חינוך בנוסח לכתחילה-שבכתחילה?

יהיו שיאמרו שבהיות וגיל טל-ילדות הינו גיל רגיש של ההתחלה, אז להתחיל כדאי 'ברגל ימין' ואין להתפשר ולצעוד בדרך של 'בדיעבד' ברגעי הבראשית של הילד בעולם היהדות.

יהיו שיטענו - וזה גם נכון עקרונית - שהילד איננו יודע להבחין בין פרווה לבשרי, ואם אתה מעניק לו משהו 'פרווה' הוא עלול להפכו ל'בשרי' (באותה מידה שעירוב קודש וחול במוסדות עלול להביא להפיכת הטפל לעיקר וכדומה).

אבל דומה שנעוצה כאן תובנה יסודית ועמוקה הרבה-יותר.

2. כאן בונים יסודות!

רגעי הילדות אינם רק רגעי ההתחלה. אלא בעיקר רגעי היסודות.

כאן, ברגעי ההתחלה הילד קובע את כל התדמית שלו על החיים היהודיים. ברגעים

גם בנינים נושנים

הנמצאים בסיכון

בעת רעידת-אדמה,

לא עלינו, יכולים

להתעצם, באמצע

החיים...

3. פותחים דף חדש

ולסיום, חשוב להעלות עוד תובנה, קריטית לא-פחות.

מי שלא השקיע ב'שנה ראשונה' או שילדותו לא עברה עליו בצל מלמדים הכי-טובים, עלול למצוא עצמו עם תחושת חידלון והחמצה. כי היסודות נמצאו רעועים, ולא היא.

כמו בבניין, גם בענייננו: גם בנינים נושנים הנמצאים בסיכון בעת רעידת-אדמה, לא עלינו, יכולים להתעצם, באמצע החיים, באמצעות תוכנית חזקת-מבנים (כגון: 'תמ"א 38'), שיכולה לחזק את המבנה, גם כשהיסודות שלו בלתי-מחוזקים. ללמדך, שכל אדם, בשלב שלב בחיים, יכול לחזק עצמו באמצעות 'תמא 38' משלו ופשוט לפתוח דף חדש.

רעייתו שאלה אותו בסקרנות מה הרב הכריע, אך הוא מילא פיו מים.

רק לאחר שהיא הפצירה בו מאוד סיפר כי הרב הפוסק קבע שלא צריך. "אם זה קשה לך - אז לא צריך..".

חלפו מספר ימים והבעל שב הביתה, עודנו תחת השפעת התשובה שהיממה אותו, והנה הוא פוגש בלא-יאומן: אשתו עטויית כיסוי-ראש (!).

חזר הוא במהרה לבית ברחוב הרב פרוש ובישר למרן את הבשורה הטובה.

מרן, שהיה 'חכימא דיהודאי', הסביר לו פשוטות: "מתוך הדין-ודברים שהצגת לי, הבנתי כי רעייתך אינה זקוקה אלא לאמפתיה. להבנה. לרגישות. שיבינו לליבה. היא רצתה לעשות את הצעד האמיץ מבחינתה, אבל רצתה שתבין את הקושי שלה במהלך, אחרי שהובעה האמפתיה הזו - היא הסכימה".

בנינו גם זקוקים לאמפתיה והקשבה אמיתית.

כאשר הם חוזרים ממוסדות-החינוך וטוענים כי ילד הרביץ להם בכיתה - הם אינם מצפים ל'פתרונות' נוסח: "תגיד לי מי הילד; אפנה מיד להורים שלו ואעמיד אותם על חומרת המעשה".

הם זקוקים למענה נוסח: "באמת? היכן הרביץ לך? זה היה כואב? מה עשית כשזה קרה לך". הילד שלנו זקוק לרגישות, אמפתיה, אכפתיות.

*

(מעובד על-פי שיחתו המאלפת שהובאה ב'כל העלונים' - חג הפסח תשפ"ה)

א. י. פ.

"ברור לו מיתה יפה?"

נחלקו במשנה (סנהדרין פט, א) האם 'בן סורר ומורה' ממתין עם דינו ונהרג רק בזמן הרגל, אז עולים המונים לירושלים - כדעת רבי עקיבא, או שמא לא מענים את דינו - כדעת רבי יהודה. נימוקו של רבי עקיבא הוא שהתורה כתבה 'למען יישמעו וייראו', ללמדך שיש עניין שעם ישראל גם יראו וגם ייראו.

אלא שיש ללמוד האם רבי עקיבא חולק על דעתו של רבי נחמן שלימדנו כי 'ברור לו מיתה יפה' מדין 'ואהבת לרעך כמוך' ולכן יש להרוג את הנהרג במהירות וכן למנוע ככל הניתן בושה במהלך קטילתו (ראה לעיל מה, א). הדבר צריך ביאור יותר לאור מה שרבי עקיבא לימדנו (תורת כהנים) כי 'ואהבת לרעך כמוך' - זהו כלל גדול בתורה. והיה אפשר לומר שגם אם סבור הוא כרבי נחמן, רבי עקיבא למד כי בהיות וכאן התורה הדגישה מפורשות כי צורת הקטילה צריכה להיות בצורה של 'למען יישמעו וייראו', הרי שכאן יש עניין לברור מיתה בצורה כזו, שיש בה מן הפומביות, כאקט של הרתעה.

אולם למעשה מדברי התוספות לעיל (שם מה, א) נראה כי למדו שבוודאי רבי עקיבא סבור כרבי נחמן, וזאת יש ללמוד מה שכתבו שם על-אתר: "ברור לו מיתה יפה. יש מפרשים משום ד'לרעך כמוך' לא שייך מחיים - דחייך קודמין". והלא רבי עקיבא הוא זה שלימדנו שבשניים ההולכים במדבר ואין במים כדי להספיק לשניהם ד'חייך קודמין' (בבא מציעא סב, א), ומכך שהתוספות כרכו את 'חייך קודמין' ב'ברור לו מיתה יפה', משמע שהיה פשוט להם כי רבי עקיבא גם סבור לדין של 'ברור לו מיתה יפה' וכי הסיבה שאין זה סותר את דעתו ש'חייך קודמין' משום שעילת הדין הינה 'ואהבת לרעך כמוך' שאינו אלא מחיים.

אך כאמור, ייתכן ואין כל סתירה משום שרבי עקיבא למד שכאן הדגישה תורה כי יש עניין בפומביות, הגם שבכך לא תהיה לו לבן הסורר 'מיתה יפה'.

דע מה שתשוב

כיצד הצליח הפוסק הירושלמי להשפיע על בעלת-התשובה?

מגיד המישרים רבי אברהם-מרדכי מלאך שליט"א

בעל תשובה - אנחנו הרי יודעים - לא יכול 'לקפוץ' ממצב למצב בצורה דרמטית, הכל צריך להיעשות אט-אט.

אבל היה בעל-תשובה אחד, בתחילת דרכו, שהיו לו בעיות שלום-בית עם רעייתו. הוא דרש בתוקף שתעטה כיסוי-ראש לראשה, אך לה זה היה קשה, והיא לא הסכימה. בכל המצוות הסכימה להתקדם; במצווה זו - לא.

הבעל הזועף ניגש לבית הגדול ברחוב הרב פרוש בשכונת שערי-חסד - ביתו של מרן הגאון רבי שלמה-זלמן אויערבאך זצ"ל.

רבי שלמה-זלמן הקשיב בקשב רב לדין-ודברים כפי שמסר הבעל, ולאחר שניות של הרהור קבע: "הנח לה. אם זה קשה לה - אז זה קשה לה...".

האיש הוכה בתדהמה. הוא ציפה לשמוע מ'הרב של פעם' דברים נחרצים, דיבורים לוהטים על החובה לעטות כיסוי-ראש, אך הרב ענה תשובה מפיעה, כזו שלא חלם עליה.

מה יעשה עכשיו? הלא לרעייתו לא יוכל למסור את התשובה ה'פשרנית' הזו...

הוא הגיע הבייתה נבוך-נסער.

ופניהם של המצטדקים - חפו.
אבל הסיפור - שמלמד על חמלה יהודית עמוקה שהייתה לו לרבי יוסף -
לא נחתם כאן.

חלפו מספר שנים, ר' יוסף כבר לא עבד בביה"ח, ואחד מבניו חוזר למקום
בשל נסיבות משפחתיות משמחות. אחת העובדות פוגשת בו ורואה את
שם אביו בתעודת-הזהות. "אביך פעם עבד כאן?", היא מתעניינת.

משהשיב ב'הן', היא פרצה בבכי וסיפרה כי אביו נלחם בשביל שתשוב
לעבודה ובכך הציל את מטה-לחמה. היא סיפרה, בדמעות, שהיא לקחה
את שקית-החלב משום שפשוט לא היה לילדיה מה לאכול בבית. "הוא
נלחם בשבילי ובזכותו אני עדיין כאן".

זהו רק צוהר לדמותו של רבי יוסף זצ"ל שאת כל חייו מסר כדי להיטיב
לאחרים, אם בממון ואם בעצה טובה.

פתיל-חייו נגדע ע"י בן-עוולה בערב חג הפסח תשס"ד בשעה שחילק
'קמחא דפסחא' בחניית ביתו בראשון-לציון.

*

(מעדות בנו שיחי'. נכתב ונערך ע"י כותב-השורות. נדפס במגזין
'אוצרות' לחג הפסח תשפ"ה)

לתשומת-ליבכם!

**הגיליון לא יוצא במהדורת
דפוס כלל. ניתן לקבל את
הגיליון ללא תמורה - בשליחת**

דוא"ל לכתובת:

abyisrael@gmail.com

יוסף הצדיק מראשון לציון

הגניבה מהמרכז הרפואי - ולקחה

השנה שנת תשל"ז לערך.

ישיבת וועד-העובדים של המרכז הרפואי הנודע במרכז - כמרקחה.
הנדון: אחת העובדות במטבח גנבה שקית-חלב לביתה ותלונה בנושא
הגיעה למשטרה.

סגן יו"ר הוועד ר' יוסף בוכריץ - היה נסער: "בשביל שקית חלב אתם
פונים למשטרה?? נטרפה עליכם דעתכם?! הלא מן הסתם מדובר
בעובדת שאין לה לחם לפי הטף וחלב לילדיה ולא הייתה לה ברירה אלא
לקחת שקית-חלב ממטבח ביה"ח. אין לכם רחמים??"

"זה בהחלט מצדיק פנייה למשטרה", הצטדק אחד מחברי הוועד שהיה
אחראי על הצעד הזה. "מדובר במעילה באמון - היום זה שקית חלב; מחר
זה יהיה משהו אחר".

"טוב, אם הסיפור כאן הוא אמון - אז בואו לא נסיים כאן", הפטיר סגן
יו"ר וועד-העובדים תוך שהוא מציע להנחות על בדיקה קפדנית של תאי-
המטען של הרכבים היוצאים מחניון בית-החולים.

ההצעה התקבלה.

והנה, בבדיקה הראשונית שהתקיימה מקץ זמן קצר נתפסו 'על חם'
פרופסור וד"ר, עובדים בכירים של ביה"ח, כאשר בתא-המטען של
רכביהם מכשירים רפואיים השייכים למרכז הרפואי אותם הם כנראה
מתכוונים לקחת מהמחלקה שבה הם עובדים, לקליניקה הפרטית שלהם
(שמא על-מנת להשיבם לאחמ"כ למחלקה). מששמע ר' יוסף על
ה'גניבה', הורה לאלתר לפנות למשטרה.

"לא ולא, אתה גורם לתוהו-ובוהו", חרצו חברי הוועד.

ר' יוסף הצליח להעמיד בפניהם 'מראה': "על גניבה של שקית-חלב של
עובדת ענייה אתם נרעשים ופונים למשטרה; ואילו על גניבת מכשירים
רפואיים - אתם מחרישים? לא יעלה על הדעת כדבר הזה!" -

הודעק.

מותר להניח.

אפשר גם להניח שיש מטרה 'מעבר' בשיחות ה'סתמיות' עם איראן. יכול להיות שיש כאן משהו גדול שאנחנו לא באמת מודעים אליו, מידע שאנחנו לא חשופים אליו.

ודיבורים אלו - למה? כלום אנחנו לפרשנים מדיניים הפכנו?

<<<

אין כל ספק שאנחנו בדור של 'ידענים'. כל הפרשנים בתקשורת יודעים הכל, ומנתחים הכל, כאילו הם חברי קבינט מדיני-ביטחוני שכל המידע המלא לפנייהם. הרי הם בוודאי לא ידעו מראש על 'מבצע הביפרים', ומהלכים שונים - ואולי תמוהים - שנועדו 'להכין את הקרקע' אליו.

אבל יהודי הוא תמיד במצב של 'עד דלא ידע'. מותר, בהחלט שמותר להתעטף בענווה אצילית ולומר: 'אני יודע'. כיהודים מאמינים זה לא בושא לומר שאיננו יודעים כלום. אנחנו חלק מ'תיאטרון בובות', בניווטו של בורא כל-עולמים, ונתונים אך ורק לחסדיו כי לא תמנו.

המציאות הביטחונית יכולה ללמד אותנו מוסר-השכל חשוב ב'תכלית הידיעה' - שלא נדע'. בפרט בתקופה זו, כולנו יודעים שרוב הנסתר על הנגלה, ואין בידינו התמונה האמתית, וכי מה המידע והפרשנות שבידינו, הם מצומצמים-למדי, כאשר התמונה מעורפלת למדי.

רב הנסתר

מדוע הנשיא האמריקני עושה מהלכים תמוהים?

רב הנסתר על הנגלה. זוהי המסקנה המתבקשת - לכאורה - מתופעות מעניינות שאנחנו פוגשים בשיח העולמי בימים אלה.

ה'חיבוק' שמעניק נשיא ארה"ב לאיראן - האויבת האישית שלו - תמוה, תימהוני, ובהחלט חידתי. העובדה שהוא מוכן לנהל איתם שיחות - ואפילו ישירות - כאשר הרפובליקה האסלאמית נראית די-מרוצה מ'ההתקדמות' - אומרת דרשני וגורמת לכולנו להרים גבות.

אפשר להניח, כמובן מחוסר ידיעה אבל בהערכה מסתברת, כי נשיא ארה"ב, איש עסקים ממולח, יודע בדיוק לאן הוא חותר. ה'חיבוק' הזה הוא אולי 'חיבוק-דב', ואולי בכלל הוא מסתיר אינטרס אחר שאנחנו לא יודעים עליו. המציאות איננה תמימה כפי שהיא נראית במושכל ראשון.

קחו תובנה שאולי לא חשבתם עליה: ה'חיבוק' שנשיא ארה"ב מעניק לרוסיה - גם אומר דרשני. הן זה נכון שביניהם נרקמה ידידות אישית, וממש לא מהיום, אבל העובדה שהוא מראש הגדיר עצמו כמתווך ממש לא-הוגן כשהוא מוכן ל'מתן ומתן' עם רוסיה (הכרת בחצי האי-קרים למשל), ואפילו מגדיר את אוקראינה כמי שפתחה במלחמה (מה שכל יודע שזה לא נכון) - היא בהחלט דבר פלאי.

אבל גם כאן אפשר לנחש משהו 'מחוץ לקופסא' (כמובן לא מידיעה מוצקה, רק מניחוש): ה'חיבוק' של רוסיה נועד לגרום לה להגיב כ'ידידה' במדינה ואיראן, בת-בריתה, תותקף צבאית. כדי שלפחות לא תסייע עוד לאיראן להשתולל בתגובתה. האם זה נכון? איננו יודעים. אבל הנחה

שבת ל"ג בעומר בצפת

דירת 5 חדרים, ממוזגת, עם יחידת-הורים
מפוארת, 11 מיטות, מרפסת 25 מ"ר עם נוף
מרהיב לכל הכינרת והרי הגולן.
לפרטים, פל': 052769-7719

